

Pöytäkirja

17.1.2024

VN/27126/2023;
YM063:00/2023

Yhden luukun lainsäädäntöhanke

Ohjausryhmän 2. kokous 13.12.2023 klo 13–15

Paikka: Eteläesplanadi 4 (Valtion Talo), Sali 4

Osallistujat:

Puheenjohtaja:
ylivohtaja Teppo Lehtinen, ympäristöministeriö

Ohjausryhmän jäsenet / varajäsenet:
lainsäädäntöneuvos Jari Salila, oikeusministeriö
finanssineuvos Janne Öberg, valtiovarainministeriö
hallitusneuvos Pauliina Kanerva, työ- ja elinkeinoministeriö
kalastusneuvos Eija Kirjavainen, maa- ja metsätalousministeriö (varajäsen)
johtaja Janne Kärkkäinen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Y-vastuualue
johtaja Sami Koivula, aluehallintovirasto, ympäristöluvat-vastuualue (varajäsen)
viranomaispäällikkö Jorma Jantunen, Suomen ympäristökeskus
johtaja Kirsi Levä, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
ympäristöpäällikkö Tommi Maasilta, Suomen Kuntaliitto (varajäsen)
johtava asiantuntija Minna Ojanperä, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
juristi Jenni Hunnako, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
hallituksen puheenjohtaja Hanna Halmeenpää, Suomen luonnonsuojeluliitto

Ohjausryhmän sihteerit:
lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio, ympäristöministeriö
hallitussihteerit Sini Pietilä, ympäristöministeriö

Työjaosto:
puheenjohtaja, lainsäädäntöneuvos Johanna Korpi, ympäristöministeriö
lainsäädäntöneuvos Tia Laine-Ylijoki-Laakso, ympäristöministeriö
hallitussihteerit Piia Kähkölä, ympäristöministeriö (työjaoston varsinaisen jäsenen ympäristöneuvos Seija Rantakallion sijasta)

Vierailijat (asiakohta 3):
Neuvotteleva virkamies Juha Lahtela, ympäristöministeriö
Neuvotteleva virkamies Päivi Tommila, työ- ja elinkeinoministeriö

Poissa:
Pysyvä asiantuntija:
professori Niko Soininen, Itä-Suomen yliopisto, Mutkikkaiden oikeusjärjestelmien resilienssi kestävyysmurroksessa (RELIEF-hanke)

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ympäristöministeriö

PL 35
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 7
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1603 9320
+358 9 1603 9320

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.ym@gov.fi

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Teppo Lehtinen avasi kokouksen klo 13.00.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (31.10.2023) pöytäkirja. Se liitetään hankesivuille.

3. Ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun digitaaliset palvelut – kehittämisen tavoitteet ja aikataulu

Lahtela ja Tommila esittelivät hankekokonaisuutta, johon kuuluvat vihreän siirtymän luvitusta koskevat, REPowerEU-rahoitusta saavat hankkeet eli ympäristöllisten lupakokonaisuuksien kehittäminen TEM:n Luvat ja valvonta-palvelussa sekä ympäristölliset tietovararantojen digitalisaatiohanke, tulevan lupa-, ohjaus- ja valvontaviraston tietohallinto- ja tietojärjestelmäkysymykset sekä eräitä muita kokonaisuuksia (mm. kuntien ja valtion viranomaisten rajapintaan). Tarkoituksena on hankkeistaa kokonaisuus yhden luukun digitaalisten palveluiden kehittämiseksi. Keskeisenä tavoitteena kokonaisuudessa on toteuttaa yksi luukku, jossa sama tieto toimitettaisiin vain yhden kerran.

Luvat ja valvonta –palvelun kehittämishanke jatkuu vuoden 2027 alkupuolelle, REPower-hankkeiden aikataulun taas määrittää rahoituksen käyttämisen aikaraja vuoden 2026 puoliväliin saakka. Luvat ja valvonta –palvelu on alustaratkaisu, jossa on mukana tällä kemikaaliturvallisuuslain mukaiset luvat ja ympäristölupa, vesilain mukainen lupa on tulossa palveluun. Palveluun kuuluu lisäksi tapahtumanjärjestämistä sekä sote-yrityksiä koskevia kokonaisuuksia. Tällä hetkellä viranomaisyhteistyön ja yhteisen tavoitteen määrittely on olennaista kehittämistyön eteenpäin viemiseksi. Lahtela täsmensi, että pitkän aikavälin tavoitteena on perustaa yksi asiointiluukku kaikille ympäristöhallinnon lupamenettelyille, mutta kaikkia palveluita ei välttämättä ole käytössä heti vuoden 2026 alusta lähtien. Puheenjohtaja muistutti, että myös kuntien viranomaisten toimivaltaan kuuluvat lupamenettelyt ovat olennaisia.

Palvelun kehittämistä pidetään EK ry:een kuuluvissa liitoissa tärkeänä luvituksen sujuvoittamisessa. Tukesin tietojen mukaan kaivoslain mukaiset luvat ovat ilmeisesti tulossa pian palveluun. Viranomaisten keskinäistä yhteistyötä lupakäsittelyssä tukevaa kehitystyötä on myös tehty viime aikoina. Todettiin, että yhden luukun palveluiden toimivuutta asiakkaan näkökulmasta parantaisi erityisesti lausuntomenettelyjen yhdentäminen. Tommila kertoi, että palveluun on tarkoitus liittää useita toiminnallisuuksia, kuten määräaikojen seuraaminen sekä lausunto- ja kuulemispalvelu niin asiakkaille kuin viranomaisten keskinäisiä lausuntoja varten.

Alustajat selvensivät, että hankkeessa ei ole kyse varsinaisesta käsittelyjärjestelmien kehittämisestä, vaan rajapintojen luomisesta eri järjestelmien välille. Palvelu on toteutettu avoimella lähdekoodilla ja tällä hetkellä siitä vastaa KEHA-keskus.

Öberg kertoi, että virastouudistuksesta ei tulossa linjausratkaisuja johtavasta tietojärjestelmästä, vaan tämä tulee olemaan uudistukseen liittyvässä toimeenpanohankkeessa valmisteltava asia. Kehittämistä tullaan tekemään myös uudistukseen jälkeen usean vuoden ajan.

Puheenjohtaja totesi, että nyt käsillä on sekä laaja digitaalisten palveluiden hankkeiden kokonaisuus että yhden luukun palvelujen muu kehittämistyö, ja näiden välinen koordinaatio on olennaista. Yhteistyö myös VM:n ja YM:n välillä on tärkeää tietopalveluiden kehittämiseen liittyvien veloitteiden vuoksi.

4. Tiivistelmä ennakkokysymyksiin annetuista vastauksista

Kallio esitteli ennen 1. ohjausryhmän kokousta pyydettyihin ennakkokysymyksiin saatuja vastauksia ohjausryhmän jäseniltä sekä pysyvältä asiantuntijalta. Keskustelu vastauksista yhdistettiin käytäväksi kohdan 5 jälkeen yhteisesti molemmista kohdista.

5. Katsaus hankkeen työpakettien valmisteluun

Kallio, Pietilä ja Kähkölä esittelivät lyhyesti hankkeen eri työpakettien valmistelun sisältöä ja aikataulusta. Hankkeesta on päätetty järjestää kaikille avoin keskustelutilaisuus 6.2.2024 ja ohjausryhmältä pyydettiin näkemyksiä tilaisuuteen kutsuttavista tahoista. Vastaukset pyydettiin toimittamaan viikon kuluessa. Ohjausryhmälle on myös aikataulutettu aiempaan kokoussuunnitelman lisäksi yksi lisäkous helmikuulle ja tästä lähetetään ohjausryhmälle kalenterikutsu.

Käytiin kommenttikierros asiakohdista 4 ja 5. Hankkeen runkoa pidettiin hyvänä. EK:n kautta on mahdollista löytää YVA-menettelyn kehittämistä haastateltavia henkilöitä. Menettelyjen yhdistämisestä pidetään tärkeänä luvituksen sujuvoittamistekijänä. Myös teollisuus päästödirektiivin muutoksen vaikutukset lupamenettelyihin on syytä käydä läpi. YVA- ja lupamenettelyn tiiviimpi yhdistäminen on saanut tukea myös viranomaisten puolelta. Taustalla tässä on eri osallistamismenettelyiden aiheuttama taakka, johon toivotaan helpotusta. YVA-menettelyä pidetään myös muilta osin liian raskeana: siinä edellytetään varhaisessa vaiheessa selvityksiä, jotka voisi olla mahdollista laatia vasta kun hankkeen toteutustapa on tarkemmin selvillä. Nostettiin myös esiin, että viranomaisten ja toiminnanharjoittajien ennakkolisessä yhteydenpidossa ei tulisi käyttää ilmaisua ”neuvottelu”, jotta ei syntyisi kuvaa viranomaisen pitkälle menevästä toiminnanharjoittajan suunnittelutyön tukemisesta. SYKE:ssä tullaan käymään heidän toimivaltaansa kuuluvia lupa- ja muita menettelyjä tarkemmin alkuvuodesta. Pidettiin tärkeänä yhteydenpitoa virastouudistusta valmistelevan hankkeen kanssa, jota koskeva hallituksen esityksen valmistelu etenee myös kevään aikana.

6. Työpaketti 2: Yhteiskäsittelysäännösten kehittäminen

a. Alustavien ratkaisuvaihtoehtojen esittely

Kallio esitteli työpaketin 2 alustavia ratkaisuvaihtoehtoja.

b. Maa-aineslain mukaisten päätösten asema osana yhteiskäsittelyä

Maasilta esitteli Kuntaliiton keräämiä näkemyksiä maa-aineslain mukaisista päätöksistä yhteiskäsittelyn kehittämisessä. Niiden perusteella vaikuttaisi siltä, että maa-ainesasiat olisi tarkoituksenmukaista pitää jatkossakin pääosin kuntien päätösvallassa eikä lisätä yhteiskäsittelyn myötä näiden asioiden käsittelyä valtion lupaviranomaisessa. Asia sai kannatusta keskustelussa.

Keskustelussa nousi esiin myös ympäristö- ja vesilupa-asioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain tarpeellisuus tulevaisuudessa. Korpi totesi, että ajatuksena on koota ympäristöllisten menettelyjen käsittelystä uudessa valtion virastossa yhteiset menettelysäännökset yhteen säädöksen. Öberg totesi, että lähtökohtaisesti uutta virastoa koskevaan lakiin ei tulisi sektorikohtaista menettelysääntelyä. EK on pitänyt hyvänä ajatusta yhteisestä ympäristöllisten menettelyjen laista, mutta ymmärretään myös, että tähän voi liittyä juridisia haasteita. Nykyistä ympäristösuojelulain ja vesilain yhteiskäsittelyä pidettiin toimivana menettelynä, johon luonnonsuojelulain mukaiset poikkeuspäätökset voitaisiin hyvin tuoda mukaan. Yhteiskäsittelykokonaisuutta koskeva muutoksenhaku olisi hyvä ohjata kokonaisuudessaan samaan hallinto-oikeuteen (Vaasan hallinto-oikeus). Päätöksentekoa koskevien ratkaisukokoonpanojen osalta viitattiin myös perustuslain 118 §:ään, josta johtuu perusteet virkavastuulla asioiden valmistelemiseen. Luonnonsuojelun poikkeuspäätösten osalta voi ilmetä päätöksiin muutostarpeita hankkeiden aikana, esim. jos jokin laji leviää uudelle alueelle.

Yhteiskäsittelysäännösten (YSL, VL, MAL) pitäminen erillisissä lupamenettelylaeissa sai myös kannatusta ja tästä pyydettiin nähdä pykäläluonnostelu. OM:llä ei ole huomautettavaa yhteiskäsittelyä

koskevan sääntelyn kokoamisesta yhteen sinällään, kunhan asiaan löytyy riittävä säädöspohja. Myös hallintolaki tuntee yhteiskäsittelyn mahdollisuuden, mutta substanssilaeissa on pidemmälle menevää sääntelyä. Toisaalta on hyvä pohtia perustetta muuttaa nykyisen yhteiskäsittelysääntelyn rakennetta, jos se on nykyisellään todettu toimivaksi. TEM toi myös esiin, voisiko harkinnassa ottaa huomioon sääntelyn joustavan muuttamisen tarpeiden ilmetessä (esim. EU-sääntelystä johtuvat muutostarpeet). EK piti tärkeänä hankkeissa ilmenevien laajempien selvitystarpeiden yhdentämistä sekä käsittelyaikoja koskevan tietojen välittämistä toiminnanharjoittajille.

Puheenjohtaja summasi keskustelusta, että kummallekin sääntelyvaihtoehdolle tuli puheenvuoroissa kannatusta ja keskustelun perusteella asian valmistelua voidaan jatkaa.

7. Muut asiat

* EU-rahoitteinen selvityshanke käynnistynyt marraskuussa 2023: "Support to establish a single permitting authority (one stop shop), single environmental process and better digital tools in Finland" (ns. TSI-hanke, Technical Support Instrument; YM:n tiedote 21.11.2023)

Laine-Ylijoki-Laakso kertoi lyhyesti hankkeesta. Yhteisen viranomaisen mallin pohtimisessa pohjaratkaisuksi tässäkin hankkeessa otettaisiin hallitusohjelman linjaus uudesta valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirastosta. TSI-hankkeella on liityntä yhden luukun sääntelyn kehittämiseen, vaikkakin TSI-hanke keskittyy nimenomaan puhtaan siirtymän hankkeisiin. Lisäksi hankkeessa kehitetään digitalisaatiota ja tätä pyritään sovittamaan yhteen parhaalla mahdollisella tavalla asiakohdassa 1 esitellyn yhden luukun digitalisaation kehittämishankkeiden kanssa. Komissio valvoo, että TSI-selvityksen tuloksia hyödynnetään ympäristöministeriössä ja tämä toteutetaan käytännössä nyt valmisteltavan hallituksen esityksen muodossa. TSI-hanke ei tuota valmiita sääntelyehdotuksia, vaan siinä esim. kartoitetaan verrokkimaiden sääntelyä, tehdään muuta selvitystyötä ja osallistetaan sidosryhmiä. Hankkeen lopputuotoksena saadaan suosituksia toimenpiteiksi. TSI-hanketta käsittelevään kansalliseen ohjausryhmään osallistuvat YM:n lisäksi TEM ja VM.

* Aluehallinnonuudistuksen ajankohtaiset

Öberg kertoi lyhyesti uudistuksen ajankohtaisesta tilanteesta. Uudistusta koskevan ohjausryhmässä on tarkoitus pian linjata uuteen virastoon tulevista tarkoituksenmukaisista ympäristöhallinnon tehtävistä. Asiaa voitaneen esitellä tarkemmin yhden luukun säädösvalmisteluhankkeen ohjausryhmälle tammikuussa. Aluehallintouudistukseen liittyy myös erillinen toimeenpanohanke, joka on puolestaan lähellä edellä mainittua TSI-hanketta ja näiden yhteensopivuus on hyvä varmistaa.

* Keskustelutilaisuus ti 6.2.2024 klo 13 – 15, Meritullinkatu 8, kh Meritulli

Esitettiin, olisiko tilaisuuteen mahdollisuus saada osallistua Teams-yhteydellä. Asiaa järjestyynee ja se varmistetaan vielä.

8. Seuraavat kokoukset:

3. kokous ke 24.1.2024 klo 13–15 (Eteläesplanadi 4, Sali 1)
4. kokous pe 16.2.2024 klo 10–12 (Kirkkokatu 12, kh Aleksanteri)
5. kokous ke 13.3.2024 klo 13–15 (Eteläesplanadi4, Sali 4)
6. kokous ke 24.4.2024 klo 13–15 (Eteläesplanadi 4, Sali 4)
7. kokous ke 5.6.2024 klo 13–15 (Eteläesplanadi 4, Sali 4)

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.00.

Jakelu Ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet, pysyvä asiantuntija, vierailijat